

ויש מי שכתב שהדוכן הזה היה משמש לכהנים לברך את העם [כאשר היה המקום דחוק במעלות האולם. עפ"י תפארת ישראל] שהרי היה נתון בראש עזרת הכהנים, ואילו הלויים היו עומדים לשיר במחנה לוייה כלומר בחמש עשרה מעלות העולות מעזרת נשים, שכך נאה – כהנים עומדים בראש עזרה שלהם ולויים בראש עזרה שלהם (עפ"י פירוש רבנו שמעיה מדות ב,ו).

'אלא אי אמרת רבנן, הא איכא פלגא דאמתא דמתחזי ליה פיתחא בגוויה'. אף על פי שהשוּרף את הפרה עומד במקום גבוה, במעלה הר המשחה – הלא אינו צריך לעמוד בפסגת ההר ויכול לעמוד במקום המקביל לעליונו של הפתח, כך שיש לו קו-ראיה עד לפתח ההיכל.

ולפי משנת מדות שהיה רואה את פתח ההיכל ממעל לכותל מזרח, אפשר שהיה עומד גבוה יותר. ולפי זה לכאורה אין הכרח שכותל מזרח לא היה גבוה יותר מכ"ו אמה (כמו שחישבו בתוס' ישנים ותורא"ש), כי גם אם היה גבוה למעלה מזה, אינו מסתיר למסתכל מנקודה גבוהה. ואכן בפירוש רבנו אליקים משמע שהיה גובהו ארבעים אמה.

אך אם נכון הדבר, צריך לומר שכותל מזרחי של עזרת נשים גם הוא מונמך במדת מה שהרי הכהן היה רואה את פתח ההיכל מעליו. וכנראה היה במשמע להתוס'–ישנים שכותל מזרחי של ההר בלבד הוא שהיה מונמך, והכהן היה רואה את פתח ההיכל דרך פתח עזרת נשים (וכן מפורש בתורי"ד), ולפי זה על כרחך לומר שהיה מביט מנקודה מקבילה לפתח ההיכל, ולכן הכריחו שלא היה גובה כותל המזרח יותר מכ"ו אמה.

(ע"ב) תרשים המזבח ומיקומו בעזרה לשיטות התנאים השונות – ראה במובא בזבחים נח.

דף יז

'האי לשכה אקצויי מקציא, ודאתי מצפון מתחזיא ליה בדרום ודאתי מדרום מתחזיא ליה בצפון'. מרש"י נראה שמפרש 'אקצויי מקציא' – לשון מקצועות, כלומר היתה נראית בשני צדי בית המוקד, בדרום ובצפון. ויש מפרשים 'אקצויי' מלשון ריחוק והבדלה, שהיתה הלשכה מרוחקת מהמקצועות (עפ"י הערוך ועוד. ע' שיה יצחק).

ויש לומר שלכך לשכת הטלאים היתה מאורכת, כדי שיהא לטלאים ריחוק פנוי לטייל שם. ונראה עוד לפרש שלשכה זו היתה רחבה בצדדים וצרה באמצע, ומשום כך העומד בצד אחד נדמה לו שבצד השני רחבה היא יותר, מאחר ואינו רואה שם את הכתלים (עפ"י מרומי שדה. וע"ע בעה"מ בפרקנו ומאירי מדות שלא היו כתליה מכוונות אלא מלוכסנת).

'מדרמינן לחם הפנים אלחם הפנים ומשנינן אמר רב הונא בריה דרב יהושע מר קא חשיב דרך ימין ומר קא חשיב דרך שמאל...' לפי זה יוצא שלשכת החותמות ששנה תנא דתמיד בסמוך ללשכת הטלאים, היא לשכה שממנה היו יורדים לבית הטבילה המזוכרת במשנת מדות, והיא נתונה בקרן מערבית-צפונית. ולשכת בית המוקד המזוכרת בתמיד, היא אותה לשכה שבה גזו אבני מזבח, ונתונה היתה בצפון-מזרח. וכן מפורש בתוס' הרי"ד. וכן מתבאר מהתוס' (טז. ד"ה דרומית).

וכבר העירו אחרונים (תוס' יום טוב מדות א; שיה יצחק) מדברי הרמב"ם (מדות א,ו) והמפרש במסכת תמיד (ספ"ג) שנראה מדבריהם שלשכת בית המוקד היא זו שממנה ירדו לבית הטבילה.

ונראה לכאורה שהם נקטו לעיקר כתירוץ רב הונא לעיל שיש מחלוקת בין תנא דתמיד לתנא דמדות ודלא כרב אדא בר יצחק,

ולפי זה אין שום צורך לומר שהתנא דתמיד נקט דרך שמאל, ושוב יש להניח כפי פשטות הדברים שלשכת בית המוקד ממנה יורדים לבית הטבילה מפני שבה יוקדת אש להתחמם כנגדה, ועל שם כך היא נקראת. ואולם בדברי הרמב"ם עצמו באותה משנה נראה שנקט כתירוץ רב אדא, שלשכת הטלאים היתה בדרום. ונראה מזה שאכן נקט כתירוץ רב אדא אך לא נקטו כרב הונא בריה דרב יהושע, ותנא דתמיד לא נקט סדר הלשכות כפי מקומם. וצ"ע מדוע דחו סוגיא ערוכה.

תד"ה קחשיב וד"ה והא. כבר העירו המפרשים שהתרשימים המוצגים על הדף, נפלו בהם כמה טעויות. ראה אותם על מתכונתם בהגהות רי"א חבר שבסוף המסכת.

(ע"ב) 'חטאת זו אני אוכל, אשם זה אני אוכל, ונוטל חלה משתי חלות...' בירושלמי מבואר שבקרבן יחיד יכול הכהן הגדול ליטול כמה שירצה, אפילו כולו, כמשמעות 'חטאת זו אני אוכל...'. – בשונה מקרבן ציבור שאינו רשאי ליטול יותר ממחצה.

לאחר שנטל הכהן מה שנטל, יכול ליתנו לכל מי שירצה. ואפשר שזה רק אם נטל לאכלה בעצמו אבל אין לו ליטול מלכתחילה כדי ליתן לאחרים. וידוקדק בזה הלשון 'חטאת זו אני אוכל' – ולא אמר 'חטאת זו אקח'. וצריך עיון (ובח תודה).

דף יח

הערות ובאורים בפשט

רבא אמר כולה רבי היא...' והכי קאמר 'שרבי אומר לעולם חמש' (ריטב"א. 'זוה מצוי הרבה' – הנצי"ב). כתבו ראשונים (תוס' ישנים; תוס' רא"ש) שלדברי רבא אין כלל מחלוקת בין חכמים לרבי אלא לדברי הכל נוטל הכהן מחצה ממש.

'אי הכי מאי רבי אומר לעולם חמש? קשיא' – קושיא כל דהו אבל לא פירכא, כי יש לפרש שתנא אחר הוא זה ההולך בשיטת רבי, ואינו סובר ליתן שכר הגפת דלתות, הלכך לעולם חמש. גם אפשר שכולה תנא אחד הוא ואל"בא דרבי, ואמר: פעמים נוטל חמש ופעמים ארבע – מפני המשמר המתעכב, ולמה נוטל מחצה – שרבי אומר לעולם נוטל חמש, כל מקום שאין משמר המתעכב (ריטב"א). עוד על 'קשיא' שבגמרא שאינו מתפרש כתיבתא, ויש לו תירוץ – ע' במובא בברכות כו. (ולהלן לו.). יצוין שבאוצר הגאונים כתוב לסמוך על תירוץ אביי מפני שתירוץ רבא נשאר ב'קשיא'. ואכן מצינו כמה פעמים שדוחים את ההלכה מכה 'קשיא' – ע' במצוין בברכות שם.

והרמב"ם (תמידין ומוספין ד, יד) פסק שנוטל מחצה. ופירש הלחם-משנה שפסק הרמב"ם כאביי כי על דברי רבא נשאר הגמרא בקושיא, ופסק כרבי מפני שבמקום אחר הוכיח רב יוסף מדברי רבי ומשמע שנקט כן להלכה. וכתב שם הלח"מ שאם היתה הלכה כרבא, מדוע כתב הרמב"ם שאין זה כבודו של הכהן ליטול פרוסה. ועוד מדוע השמיט דין משמר המתעכב שיש לו ליטול ארבע. אכן לפי מה שכתבו הראשונים (הנ"ל), לרבא אין כלל מחלוקת בין רבי לרבנן אלא לעולם נוטל מחצה, וא"כ יש לומר לכאורה שכן נקט הרמב"ם [ואצ"ל שפסק כרבי דלא כרבנן], אלא שנקט נימוקו של אביי שאין זה כבודו ליטול פרס כי לא מצינו שרבא

הפתח. ע' מאירי, כדי שהכהן השורף את הפרה בהר המשחה יוכל לראות את פתח ההיכל (וזהו אל נכח פני אהל מועד) ממעל לכותל המזרחי. ואילו היה ניתן לראות דרך פתח הר הבית, לא היו צריכים להנמיך כותל מזרחי. והוכיחו שכן היא דעת רבי אליעזר בן יעקב שקרקע ההיכל גבוה בעשרים אמות ומחצה (עפ"י רש"י. ויש אומרים: כ"ב אמות ומחצה. עפר"ה, תו"י. ועתורי"ד) מהמפלס התחתון שבהר, והרי כל הפתחים שהיו שם גבוהים עשרים אמה ולא יותר. אבל לחכמים החולקים עליו, לא הוגבה מיפלס ההיכל אלא י"ט אמה ומחצה, והרי נשאר חצי אמה שפתח ההיכל נראה לכהן שבהר הזיתים. וזהו רק לרבי אליעזר בן יעקב הסובר כל המזבח עומד בדרום העזרה. [וכן אם ננקוט שרובו בדרום, אזי נשאר חלק פנוי בצפון פתח ההיכל שהוא מגולה לעומד מחוץ לפתחי ההר], אבל לרבי יהודה שמזבח עומד באמצע העזרה, הרי המזבח מסתיר את פתח ההיכל.

דפים יז – יח

כט. כיצד כהן גדול מקריב חלק בראש ונוטל חלק בראש?

כהן גדול יכול להקריב בכל ימות השנה כל קרבן שירצה ואין המשמר יכול לעכב על ידו. וכן בחלוקת הקדשים הנאכלים – נוטל מנה יפה שיבחר לו; חטאת זו אני אוכל, אשם זה אני אוכל. מלחם הפנים, לדברי רבי יכול ליטול לעצמו מחצה מהחלות המתחלקות (והיתה לאהרן ולבניו – מחצה לאהרן ומחצה לבניו) דהיינו שש חלות לחכמים [הסוברים שתיים עשרה חלות מתחלקות לכהנים] או חמש לרבי יהודה [שאמר שתי חלות אינן נכללות בחלוקה אלא ניתנות למשמר הנכנס בשכר הגפת דלתות]. לאביי, חכמים חולקים על רבי בברייתא וסוברים שנוטל פחות ממחצה – חמש [לרבנן] או ארבע [לרבי יהודה]. ואילו רבא מפרש הברייתא כולה כרבי שנוטל מחצה, אלא שבזמן שנותנים שתי חלות למשמר אחר, המתעכב במקדש ליום טוב – הרי ששמונה חלות בלבד מתחלקות לרבי יהודה, ונוטל הכהן הגדול ארבע חלות בלבד.

בשתי הלחם של עצרת – נוטל הכהן הגדול חלה אחת [ואפילו לחכמים הסוברים שנוטל פחות ממחצה – כאן מודים מפני שאין זו מדת דרך ארץ שישול הכהן הגדול פרוסה].

א. מבואר בתוס' ישנים ובתורא"ש שלפי רבא אין מחלוקת בין חכמים לרבי אלא לדברי הכל נוטל הכהן הגדול מחצה ממש. וכן פסק הרמב"ם (תמידין ומוספין ד, יד) שנוטל מחצה. [ואילו במהרש"א משמע שנקט שגם לרבא יש מחלוקת בין רבי לחכמים].

ב. בקרבן יחיד, מבואר בירושלמי שהכהן הגדול יכול ליטול כמה שירצה, שלא כקרבן ציבור שאינו נוטל יותר ממחצה.

בקדשי הגבול, מתחלק הכהן הגדול בשוה כשאר הכהנים (עפ"י תוספתא כאן; רמב"ם כלי המקדש ה, יב. וע"ש באבי עזרי).

ג. פשוט שלאחר שנטל הכהן הגדול מחצה, יכול ליתן לכל מי שיחפוץ. ואפשר שאין לו ליקח מתחילה כדי ליתן לאחר. וצריך עיון (ובח תודה).

דף יח (ט)

ל. א. אלו פעולות והלכות מיוחדות, היו נוהגות ככהן גדול בשבעת ימי הפרישה, בערב יום הכפורים ובליליו?

ב. כיצד תולין לזב במאכל?

רפ ג. אלו הנהגות טהרה ודרך ארץ הוזכרו בסוגיא אודות אכסנאי ואודות החכמים שהלכו ממקום למקום?